
OCENE IN POROČILA

Slovar slovenskega knjižnega jezika. Druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja. Izdali Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2014. 1. knjiga 1152 str., 2. knjiga 1150 str.

Oktobra 2014 je izšla druga izdaja *Slovarja slovenskega knjižnega jezika*.¹ Priročnik se sam predstavlja kot »dopolnjena in deloma prenovljena izdaja«, zato je ocena usmerjena v ovrednotenje novosti in sprememb, s katerimi naj bi se »podaljšala uporabnost« temeljnega slovarskega dela za slovenski jezik.

Glede na to, da je pred nami druga izdaja »najobsežnejšega in nacionalno najpomembnejšega slovarskega dela«², bi pričakovali, da bi bil uvodoma eksplicitno predstavljen koncept nove izdaje, iz katerega bi bilo stvarno, v obliki slovaropisnih kategorij razvidno, kaj obsegajo dopolnila in prenovitve.³ Takega koncepta ali

česa podobnega uvodno besedilo ne vsebuje. Namesto tega se navajajo splošne in ekspresivne formulacije, kot npr.: »Slovar je prenovljen v tistih delih, ki so bili prenovne najbolj potrebni«, »Posodobitve posameznih prvin slovarskih sestavkov so bile sistematično izpeljane predvsem tam, kjer to zahteva duh časa«; med posodobitvami »kaže posebej opozoriti na tiste, ki jih narekuje obrnjeno razmerje med kapitalizmom in socializmom« ipd. Spremembe, ki jih je doživelo besedilo prve izdaje *SSKJ*, so razvidne zgolj z neposredno primerjavo uvodov v obeh izdajah in s primerjanjem posameznih slovarskih sestavkov prve in druge izdaje. Ob tem je primerjava obeh uvodov ovirana, ker je uvod v drugo izdajo izdelan tako, da je za osnovo vzeto besedilo iz prve izdaje, temu besedilu pa so nato neopazno dodani stavki, odstavki in spremembe, ki se nanašajo na prenovitvene posege. S to tehniko je poskrbljeno, da je za uporabnika praktično nemogoče,

¹ V nadaljevanju je naslov okrajšan v *SSKJ-2*, naslov prve izdaje v *SSKJ-1*, naslov *Slovenski pravopis 2001 v SP*.

² Predgovor k drugi izdaji, *SSKJ-2*, str. 7.

³ Glede na obsežnost in pomembnost *SSKJ* bi se pričakovalo tudi, da bi priprava druge izdaje vključevala recenzijski postopek ali temu ustrezno strokovno presojo, pri kateri bi bil slovaropisno in uporabnostno ocenjen koncept prenovitve in izvedba; to bi se pričakovalo še zlasti zato, ker nihče iz skupine prenoviteljev nima uredniških izkušenj z delom pri temeljnem splošnem slovarju, pač pa zgolj pri *Slovarju novejšega besedja*, ki se po zahtevnosti ne more

primerjati s *SSKJ*. Prav tako bi se pričakovalo, da bi pripravo druge izdaje vodil uredniški odbor, ki bi nosil odgovornost za opravljene spremembe; to, da so v prenovitveni ekipi navedeni vsi sodelavci kot enakovredni (*SSKJ-2*, str. 17), vzbuja nezaupanje glede odgovornosti tistih z najvišjimi znanstvenimi nazivi.

da bi brez zamudnega (in za večino uporabnikov neizvedljivega) primerjanja med obema izdajama lahko sam ocenil, v čem so pridobitve druge izdaje. Podobno velja tudi za slovarske sestavke, pri katerih brez neposredne primerjave slovarskega sestavka pri določeni iztočnici v prvi izdaji s sestavkom pri isti iztočnici v drugi izdaji ni mogoče vedeti, katere spremembe prinaša besedilo *SSKJ-2*.

Obsegovna omejitev tukajšnje ocene arekuje, da se *SSKJ-2* ocenjuje zlasti v okviru problematike, ob kateri je mogoče novo izdajo presojati s stališča slovaropisne strokovnosti. Poleg tega bodo obravnavane zlasti tiste spremembe besedila *SSKJ*, iz katerih je razvidno drugačno pojmovanje jezikovne kultiviranosti, kot ga je slovenski jezikovni skupnosti do izida druge izdaje omogočal prav *SSKJ*. Iz ugotovitev naj bi bilo razvidno, kaj je z novo izdajo pridobil uporabnik, ki je doslej imel na voljo prvo izdajo *SSKJ* in *Slovar novejšega besedja*, sedaj pa lahko uporablja in je lahko plačnik tudi druge izdaje.

Temelj slovarskega dela je izbrano gradivo v povezavi z merili, po katerih se izbirajo leksikalne enote, ki postanejo slovarske iztočnice. V *SSKJ-2* se kot neposredno besedilno gradivo za posodobitve navajajo slovenski besedilni korpusi *Nova beseda*, *Gigafida* in *Kres*. Tako je na zunaj ustrezno v sodobnem slovaropisju samoumevni zahtevi po upoštevanju korpusnega gradiva. Ob tem je odsotno razlikovanje med tradicionalnim gradivom, na osnovi katerega je nastal *SSKJ*, in sodobnimi slovaropisnimi gradivnimi viri, ki na specifični način posredujejo podobo jezikovne resničnosti in zahtevajo specifični slovaropisni pristop tako v pogledu kvantitativnih kot kvalitativnih določitev. Slovenski besedilni korpusi niso bili grajeni z

ozirom na leksikografske potrebe slovarja z določenim konceptom, še manj pa z ozirom na »nujna« dopolnila *SSKJ*. Nova izdaja *SSKJ* nekritično promovira naštete korpusne, kot da bi bili izdelani v skladu s potrebami te izdaje, in ne navaja nobenih korekcijskih filtrov pri uporabi tega gradiva. To bi od prenoviteljev *SSKJ* pričakovali, saj naj bi imeli zahtevno nalogo kombinirati obstoječe slovarsko besedilo prve izdaje z novimi leksikalnimi enotami, pridobljenimi iz korpusnega gradiva. – *SSKJ* (prva izdaja) je bil s svojo zasnovo in izvedbo vezan na gradivo, ki se je za ta slovar načrtno ekscerpicalo po različnih metodah, in sicer iz zvrstno za tedanji čas (60. leta prejšnjega stoletja) ustrezno uravnoteženega nabora različnih besedilnih vrst. Leksikalne enote so se sprejemale v *SSKJ* v skladu s kompleksnimi merili, ki nikakor niso bila omejena na pogostnost. Pri dopolnitvah za drugo izdajo pa je, nasprotno, kot edino merilo za sprejem imenovana zgolj »pogostnost pojavitev v gradivu«, ki v zvezi s korpusnim gradivom še zlasti ni združljiva s konceptom *SSKJ*. Nove leksikalne enote so besedilu prve izdaje mehanično dodane ne glede na koncept *SSKJ*, brez upoštevanja specifičnosti korpusnega gradiva, zlasti pa brez razvidnih meril o sprejemanju.⁴ Posledica tega je, da je med temi enotami množica besed, katerih sprejem je v nasprotju s konceptom *SSKJ*, npr. *džankizacija*, *džek*, *fopati*, *igličar* 'narkoman', *kulica*, *narkič* 'narkoman', *profi* 'profesionalec', *sfaliti*,

⁴ O nerazčiščenem pojmovanju gradiva in ne-ločevanju meril za sprejem v slovar od pogostnosti pojavitev v korpusih med drugim pričča tudi to, da so podatki o korpusnih gradivnih virih v uvodu *SSKJ-2* mehanično prilepljeni k odstavku 12, ki ima iz prve izdaje podnaslov *Zbiranje*, in k odstavku 13, ki ima prav tako iz prve izdaje podnaslov *Metode izpisovanja*, brez upoštevanja kvalitativnega preskoka med gradivom za prvo izdajo in gradivom za drugo izdajo.

štekati, radodajka, lapati itd. – Poudarjamo, da se gornja ugotovitev nanaša na neskladje s konceptom *SSKJ*, ki je slovar slovenskega knjižnega jezika, in ne na zavračanje možnosti, da so vse te leksikalne enote sicer sprejete v kateri drugi slovar slovenskega jezika, ki bi to predvideval v svojem konceptu. – Odnos do gradiva za posodobitve je v *SSKJ-2* uvodoma dodatno zamegljen tako, da se kot vir za nove sestavke navaja pravzaprav *Slovar novejšega besedja*, ki »gradivno temelji predvsem na besedilnem korpusu *Nova beseda*«; slovarskih sestavkov »doslej še neuslovarjenih besed« za drugo izdajo pa je 581, in samo za te je bil glavni gradivni vir korpus *Giga-fida*. – Pomenljivo je, da kritiko dopolnjevanja *SSKJ* z leksikalnimi enotami, ki so se uveljavile po zaključku tega dela, prinaša kar samo predgovorno besedilo *SSKJ-2* (str. 20), in sicer v ponatisnjeni sklepni besedi iz prve izdaje, dokončane leta 1991. Ob vprašanju, v kolikšni meri sprejemati dodatke k prejšnjim knjigam, ki so bile časovno odmaknjene od zaključne knjige *SSKJ*, je bilo leta 1991 namreč ugotovljeno, da novejša gradivo obsega večinoma leksikalne enote, ki »po splošno veljavnih merilih ne morejo biti sprejete v razlagalni slovar srednjega obsega«. Zmagalo je prizadevanje »obdržati nespremenjena merila, da ne bi prišlo do prevelikega razhajanja med začetkom in koncem slovarja«.

V *SSKJ-2* je v primerjavi s *SSKJ-1* spremenjen sistem zvrstno-stilnega označevanja. Z oznako *pog.* so na novo množično označene leksikalne enote iz slenga, ki niso v splošni rabi in so sprejete v *SSKJ*, ne da bi bile potrjene kot sestavina knjižnega jezika, kar je bistvena zahteva koncepta *SSKJ*; po novem so kot splošno pogovorne označene enote kot *drogeraš, mamilaš, dilanje, dilatati, car, džek, džanki, narkič, fiksar, kul, bluziti,*

džankizacija, makro 'zvodnik', simpel, dil-ler, lajf, lapati 'vsebinsko prazno govoriti', *leviske* 'kavbojske hlače', *liderstvo, luzer, džankizacija* itd. V primerjavi s prvo izdajo se z oznako *pog.* označujejo poimenovanja predmetnosti, ki je kategorialno zelo različna od tiste, ki se s to oznako označuje v *SSKJ-1* (npr. *bajta, bandati, barantati, nesiguren, pasti v nezavest, nobel, odzad, okorajžiti, parkrat, poba, pokašljati se na kaj, riskirati, scrkljanec*). Na tem mestu ni priložnosti, da bi se zamujali s priljubljenim sociolingvističnim teoretiziranjem o prehajanju slenga v splošno pogovornost. Dejstvo je, da druga izdaja *SSKJ* v uvodnem delu ohranja dobesedno definicijo za oznako *pog.* iz *SSKJ-1*, pretežno ohranja tudi tako označene enote iz prve izdaje, obenem pa to oznako uporablja s povsem drugo vrednostjo (sleng) pri dodanih leksikalnih enotah. S to spremembo je *SSKJ* dejansko uporabljen oz. zlorabljen za umeščanje slenga na mesto splošne pogovorne rabe, kar je v nasprotju s konceptom tega slovarja, pa tudi v nasprotju z rabo, če se nediskriminatorno upoštevata realna celotna struktura sodobnih nosilcev slovenskega jezika in struktura slovenskih knjižnih besedil. Obravnavana sprememba pri oznaki *pog.* je utemeljena v populističnem razkazovanju tolerantnosti prenoviteljev do slenga kot neknjižne zvrsti, kar je s stališča pričakovanj nezahtevnih uporabnikov (ali celo zgolj radovednih opazovalcev) slovarja preizkušena in učinkovita promocijska gesta, ki pa je nezdružljiva s slovarskim konceptom *SSKJ*. – Poudariti je treba, da se tukajšnja ugotovitev nanaša na kršitev koncepta *SSKJ*, in ne pomeni odklonilnega stališča do prikazovanja slenga v tistem slovarju, ki bi bil po svojem konceptu prilagojen prikazovanju neknjižnih zvrsti jezika. – Pri zvrstno-stilnem označevanju so sicer opazne raznovrstne slovaropisne in normativnostne neuskkljenosti. Tako

npr. pri *biker* stoji oznaka **pog.**, s katero ni združljiva nepodomačena pisava na prvem mestu in podomačena dvojnica na drugem mestu (*biker* in *bajker*) in usmerjanje s podomačene iztočnice na nepodomačeno (*bajker* gl. *biker*). Utemeljitev za to in podobne rešitve je verjetno število zapisov v korpusu; toda pri neknjižnih leksikalnih enotah to ne more biti edino odločilno merilo pri določanju najbolj primerne pisne oblike v knjižni rabi. Slovenski jezik ima ustaljene in normativno preizkušene smernice glede sprejemanja prevzetih leksikalnih enot v pisavi in izgovoru, ki jeziku na izrazni ravni zagotavljajo ustrezno kultiviranost.⁵ Druga izdaja *SSKJ* teh smernic ne upošteva in se brez distance podreja številčnemu diktatu korpusov, namesto da bi v skladu s konceptom *SSKJ* upoštevala tradicijo kultiviranja slovenskega jezika, kot jo poleg načel *Slovenskega pravopisa* neposredno potrjujejo tudi slovenska besedila zborne zvrsti. – Oznaki **pog.** je v 50 primerih dodano pojasnilo »zlasti v sproščenem ožjem krogu«, in sicer ob izrazih, ki so zanesljivo iz slenga: *balkanžur*, *fensi*, *bluziti*, *bukla*, *comeback*, *čapec*, *čuk*, *džanki*, *džankizacija*, *faca*, *faliti*, *feler*, *fiksar*, *frend*, *naspidiran*, *naspidirati*, *našponati*, *štala* ('neurejen položaj'), *uživancija* itd. Dodano pojasnilo »zlasti v sproščenem ožjem krogu« je eden od eksplicitnih dokazov, da nova izdaja samovoljno vključuje dodatke, ki niso združljivi s konceptom *SSKJ* in z glavni slovarskega besedila, prevzeto iz prve izdaje. Po tej poti se potvarja značaj *SSKJ*

⁵ V zvezi s sprejemanjem prevzetih besed se opozicija podomačeno – nepodomačeno, ki je ustaljena v slovenističnem jezikoslovju, v uvodu v *SSKJ-2* meša s pojmom »citatno«, ki ni v skladu s pojmovanjem prevzemanja, kot je kodificirano za slovenski jezik. Zamenjava termina »tuje besede« iz *SSKJ-1* s »citatne besede« v *SSKJ-2* (namesto s »prevzete besede, pisno nepodomačene«) je najmanj jezikovno-nazorski anahronizem.

in površinsko vzbuja vtis posodobljenega pojmovanja zvrstno-stilne razčlenjenosti slovenskega jezika, dejansko pa se prikriva nedomišljenost te zahtevne in jezikovnokulturno občutljive problematike. – Nekateri popravki dokazujejo nepoznavanje vsebine, ki jo imajo oznake v *SSKJ*. Tako so sedaj z oznako **pog.** (tj. kot splošno pogovorne) napačno označene npr. enote *blokaš* 'vodja bloka v taborišču' (med drugo svetovno vojno), *kacet* 'koncentracijsko taborišče', *kacetar* 'interniranec, taboriščnik', *kaceticnik* 'interniranec, taboriščnik', *lageraš*, ki imajo v *SSKJ* v skladu s tamkajšnjim sistemom oznako **žarg.** Kombinacija oznak **med.**, **vet.**, ki je v *SSKJ* označevala poimenovanja organizmov, s stališča splošnega poznavanja relevantnih v zvezi z zdravjem ljudi in živali, je neustrezno zamenjana z **zool.** (npr. *ehinokok*). – Opuščena je oznaka **neustalj.**, ki v *SSKJ* označuje stilno slabo rabo (npr. *dorasel*, *dočim*, *izvzemši*, *koristiti* itd.); ta se sedaj brez utemeljitve razglašča za knjižno nevtralnno. V več primerih je odstranjena oznaka **neprav.** (v *SSKJ* enota, ki »nasprotuje sistemu oziroma normi sodobnega knjižnega jezika«), čeprav so to primeri očitno slabe rabe (*kopati jarke v cilju izsuševanja terena*; *sin, dostojen svojega očeta*; *človeka dostojno življenje*, *igra je izgubila na privlačnosti*, *vstopiti na zadnja vrata*, *zalagati svoja življenja* itd.). – V nasprotju s konceptom *SSKJ* je oznaka **slabš.** pri izrazih, ki niso v splošni rabi (*homič*, *lezba* itd.). – Ne le v nasprotju s konceptom *SSKJ*, pač pa tudi v nasprotju z zahtevo celovitega pomenskega opisa leksikalne enote je v številnih primerih opazna odsotnost zvrstno-stilne oznake ali terminološke oznake pri izrazih, ki niso v splošni rabi ali niso nevtralna poimenovanja (npr. *link*, *logirati se*, *acid house*, *acid jazz*, *acid rock*, *e-konferenca*, *mamilar*, *zadrogiranec*, *joint*, *chat*, *chatanje*, *chatati*, *notebook*, *roaming*, *desktop*, *surfati po internetu*; *janševac*, *kučanovec*). –

Pri zvrstno-stilnem označevanju se odsotnost koncepta prenovitev potrjuje v nastalih neuskkljenostih (npr.: *lider* ohranja zgolj pomen iz *SSKJ* in oznako **publ.**, *liderstvo* je označeno s **pog.**, čeprav je že kot tvorjenka na *-ost* skoraj gotovo zunaj pogovornega območja; *prestíž*, *prestížnost* sta po *SSKJ-1* označena **knjiž.**, *prestížnež* (v pomenih 'oseba' in 'stvar'!) je brez oznake, *prestížnik* je **ekspr.**). Nekatere na novo nastale kombinacije oznak so nesmiselne (npr. kombinacija **knjiž.**, **zastar.**).

Razhajanje s konceptom *SSKJ*, pa tudi neupoštevanje temeljne leksikografske discipline medsebojnega usklajevanja v slovarju navajanih podatkov, je razvidno pri oblikovanju razlag na novo sprejetih leksikalnih enot in pri popravljanju že obstoječih razlag, pri navajanju slovarskih ponazoril in pri spreminjanju temeljne zgradbe slovarskega sestavka. Razlage so enciklopedične, zunaj razlagalnega sistema *SSKJ* (vključujočega ustaljene tipe uvrščevalnih in razločevalnih pomenskih sestavin, jedrnatost; npr. *laparoskopija*, *lipa sprave*, *mačka*, *pes*, *dan samostojnosti in enotnosti*), terminološko zaprte (npr. *EEG*, *rockabilly*), stilno neustrezne (»... udarec pod standardnim številom udarcev« (*birdie*), »... prikazuje sliko s pomočjo kristalov« (*LCD*)), brez ustrezne distance pri pojmih iz tujega okolja (npr. *valentino*, *halloween*). Slovarska ponazorila so skoraj pri vseh dopolnilih gostobesedna, v nasprotju z načelom gospodarnega ponazarjanja v obliki reprezentativnih skladijskih vzorcev, nekritično povzemajoča stilno brezbržnost besedil v korpusu. Pomenske enote so znotraj slovarskega sestavka svojevoljno razvrščene (npr. določilo »v zvezi« pri *lipa 3.* in *lipa 4.*, leksikalna enota *mobilno gostovanje* pri 'glagolnik od gostovati' brez ustreznega ločevalnega znaka itd.).

V nasprotju s slovaropisno strokovnostjo je v *SSKJ-2* tudi pojmovanje slovnice s stališča vloge v pomenskem opisu. V predgovoru beremo, da »sta bili iz prislova osamosvojeni besedni vrsti členek in povedkovnik«, kot da je besednovrstna kategorizacija nekaj površinskega, kar lahko v obstoječem slovarskem besedilu spremenimo, ne da bi to vključevalo posodobljeno pomensko analizo in posodobljene razlage. Premnogi sestavki, ki so doživeli popravek z oznako »člen.« ali »v členkovni rabi«, vsebujejo besednovrstno napako, ki je v prvi izdaji ni bilo; celotni sestavki, v *SSKJ-1* označeni s **prislv.** (»prislov«), so namreč dobili oznako **člen.** (»členek«), ne da bi se upoštevalo, da je kateri od pomenov vendarle prislovni. Podobno površno je izpeljana sprememba s povedkovnikom. Čeprav se predgovorna napoved obeh sprememb sklicuje na *Slovenski pravopis 2001*, so rešitve v *SSKJ-2* v nasprotju z mnogimi tamkajšnjimi rešitvami. Nerazumljivo je številčno razhajanje med povedkovniki in členki v *SSKJ-2* in v *SP*. Tako so npr. v *SP* ustrezno prikazani homonimi pri *gotovo* (prislov, členek in povedkovnik), v *SSKJ-2* sta pri tem leksemu zgolj prepletene »členkovna raba« in »povedna raba«; pri *mogoče* sta v *SP* homonimni iztočnici za povedkovnik (*To ni mogoče*) in členek (*Mogoče bi kaj dosegli, če bi bili složni*), *SSKJ-2* pozna samo členek. In še veliko tovrstnih razhajanj je mogoče navesti. – Oznaka **neskl. pril.** (»nesklonljivi prilastek«) iz prve izdaje (v *SSKJ-1* definirana kot »beseda, ki ni pridevnik«) je spremenjena v prav nasprotno oznako »v pridevniški rabi« (**v prid. rabi**, kot npr. v sestavku pri *kapri*, kjer je razvidno, kako je napačna besednovrstna določitev povezana s siceršnjim neustreznim pomenskim prikazom). *Slovenski pravopis 2001* je kategorijo »neskl. pril.« (»nesklonljivi prilastek«) iz *SSKJ* večinoma enotno prepoznal kot be-

sedotvorno kategorijo »prvi del zložen«. S čim se utemeljuje sprememba v *SSKJ-2*, ki je v nasprotju s konceptom *SSKJ* in v nasprotju s konceptom *Slovenskega pravopisa*, ni jasno. Napake v sestavkih s to spremembo dokazujejo neločevanje ravni skladnje od besedotvorja in pravopisne problematike, ki je pri tej kategoriji aktualna zaradi variantnosti pisave skupaj in narazen. Poleg tega so v izvedbi besednovrstne določitve raznolike, npr. *eko* je najprej določen kot pridevnik (s ponazorilom *eko turizem* in *ekoturizem*), v sledeči iztočnici kot prvi del zložen (s ponazorilom *ekoturizem* in *eko turizem*), primerljivi *latino* (s ponazorilom *latino ritmi*) pa je določen »v pridevniški rabi«. – Pravopisno razhajanje med *SSKJ* in *Slovenskim pravopisom 2001* pri prislovnih zvezah tipa *na hitro* se v *SSKJ-2* rešuje presenetljivo preprosto: iztočnica ohranja iz *SSKJ-1* na prvem mestu pisavo skupaj in na drugem mestu dvojnično pisavo narazen, temu sledi pojasnilo »piše se narazen«. Kaj si lahko o kultiviranosti slovenskega jezika ob tej in podobnih rešitvah v temeljnem slovarju slovenskega jezika misli uporabnik, npr. učeci se slovenščine kot tujega jezika? – S stališča sodobnih spoznanj o kategoriji določnosti pri pridevniku je za uporabnika podobno nesprejemljivo povzemanje stanja iz *SSKJ* pri navajanju pridevnikov kot *univerziteten*, *upraven*, *judikaten*, *judoističen*, *jugovzhoden* itd.

Zunaj problematike slovarskega koncepta ostajajo pravopisne, stilne in vsebinske napake, ki jih v slovarju knjižnega jezika z izidom 2014, ki naj bi bil izboljšava prve izdaje, ne bi pričakovali, kot npr. *nov* namesto *novi* (slovar), mala začetnica pri naslovu slovarja (str. 16), stilno neločevanje med *razen* in *poleg*, *možen* in *mogoč*, *važno* in *pomembno*, neločevanje med pojmom v *socializmu* in relevantnim v *Socialistični federativni republiki Jugoslaviji* (ali dru-

gim ustreznim), *kratek naglas*, *dolg naglas* namesto *kratki naglas*, *dolgi naglas* v uvodnem strokovnem besedilu ipd.

Iz gornjih ugotovitev je razvidno, da druga izdaja *SSKJ* ni dopolnjeni in prenovljeni *SSKJ*, pač pa združitev besedila prve izdaje in dodanih slovarskih sestavkov (večina iz *Slovarja novejšega besedja* in 581 novih) ter nenačrtnih sprememb, ki pogosto niso v skladu s konceptom *SSKJ*. Druga izdaja ne prinaša napredka v pomenskem opisu, ki bi prispeval k stvarni posodobitvi prikaza slovenskega knjižnega jezika; namesto tega je v uvodnem besedilu *SSKJ-2* na mestu, kjer je v *SSKJ-1* imenovan knjižni jezik, ta pojem preprosto izločen. Slovaropisje je v *SSKJ-2* degradirano na pridruževanje dopolnilnih slovarskih sestavkov že obstoječi slovarski celoti *SSKJ-1* brez definiranih meril, na enciklopedično opisovanje stvari namesto pomenov, brez upoštevanja siceršnje pomenske sistematike v *SSKJ*, in na nekritično nizanje ponazoril iz korpusa. Poleg tega druga izdaja *SSKJ* prinaša neuskkljenosti in napake, ki jih prva izdaja ni imela, kar dokazuje spremenjeni odnos prenoviteljev do vloge temeljnega slovarskega priročnika: Kar je zapisano v slovarju, nima več vrednosti referenčnega podatka, zato je skoraj vseeno, kaj se zapiše v slovar in koliko je to usklajeno s preostalim slovarskim besedilom. To je pristop, ki je do določene mere pričakovan v komercialnem slovarstvu, vendar ni združljiv s konceptom *SSKJ* in zato ne bi smel biti prevladujoč pri novi izdaji *SSKJ*.

S populistično naravnano promocijo se učinkovito prikriva, da je druga izdaja *SSKJ* kot leksikografsko delo prav toliko zastarela kot prvotni *SSKJ*, za katerega se je že dolgo časa skoraj vsak Slovenec čutil dolžnega tožiti, kako je zastarel. V medijskih odzivih ob izidu *SSKJ-2* se navaja, da se *SSKJ-2* dobro prodaja. Verjetno je v

tem dejstvu treba razbrati stališče prenoviteljev: Čemu bi si prizadevali za slovaropisno strokovnost (in se iz strokovnih ozirov odpovedali prenovitvenemu poslu, ki je s slovaropisnega stališča vprašljiv in v rezultatu jezikovnokulturno zavajajoč), če pod okriljem avtoritete najvišje znanstvene ustanove, varni pred posledicami morebitne strokovne kritike, zlahka prodajajo kar koli, tudi zastareli slovar s slovesom novega.

Martin Ahlin
Inštitut za slovenski jezik ZRC SAZU
martin.ahlin@zrc-sazu.si

Branka Lazar
Inštitut za slovenski jezik ZRC SAZU
branka.lazar@zrc-sazu.si

Zvonka Praznik
Inštitut za slovenski jezik ZRC SAZU
zvonka.praznik@zrc-sazu.si

Jerica Snoj
Inštitut za slovenski jezik ZRC SAZU
jerica.snoj@zrc-sazu.si